

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

БІОЛОГІЧНА ЛАТИНСЬКА МОВА

підготовки здобувачів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(назва програми)

мова навчання латинська, українська

Слов'янськ – 2022

Розробники:

Піскунов Олександр Вікторович, доцент кафедри германської та слов'янської філології, кандидат філологічних наук

Рецензенти:

Радзієвська О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної мови ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Протокол № 12 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри

професор, д.філол.н. Глущенко В. А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
«27» червня 2022 р.
протокол № 9

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БІОЛОГІЧНА ЛАТИНСЬКА МОВА**

Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	1 рік підготовки, 1 семестр
Компонент освітньої програми	обов'язковий
Викладач,	Піскунов Олександр Вікторович, доцент кафедри германської та слов'янської філології, кандидат філологічних наук
Контактна інформація	piskunov.oleksandr@gmail.com
Консультації	кількість годин і розклад присутності викладача на кафедрі згідно з графіком консультацій
Анотація навчальної дисципліни	<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є фонетика, граматики та лексика латинської мови та комплекс греко-латинських лексичних одиниць, що є основою для побудови біологічної, анатомічної, хімічної, медико-технічної термінології та граматичні принципи терміноутворення.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «біологічна латинська мова» є - вивчення системи латинської граматики в співвідношенні з граматику сучасної іноземної мови, що вивчається; знання необхідного лексичного мінімуму, який включає в себе найбільш вживані слова латинської мови, більша частина яких є особливо продуктивними в утворенні лексики сучасних іноземних мов.</p>
Опис навчальної дисципліни	<p>Мета дисципліни – ознайомити студентів з основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок використання фахової латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності. Основне завдання полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності студентів, сфокусованої на вивченні латинської біологічної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: ботанічна, фітопатологічна, зоологічна та хімічна.</p>

	<p>Компетентності, що набуває здобувач по завершенню вивчення дисципліни:</p> <p>ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4 Здатність спілкуватися іноземною мовою</p> <p>ЗК 10 Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.</p> <p>Ключові слова: Nomen substantivum, nomen adiectivum, verbum, numerale, pronomen, declination, persona, numerous, tempus.</p> <p>Очікувані результати навчання:</p> <p>ПРН 03 Зрозуміло висловлювати іноземною мовою власні думки, пояснювати свої дії в освітньому процесі та професійному спілкуванні</p> <p>ПРН 10 Розвивати у здобувачів ключові та предметні компетентності з предметної спеціальності, формувати готовність до їх практичного застосування</p> <p>Матеріали та ресурси: Дистанційний курс http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1497 Навчально-методичний посібник: Ляшов Н. М., Піскунов О. В. Латинська мова та аспекти її функціонування в літературі. Навчально-методичний посібник для студентів рівня вищої освіти «бакалавр» філологічного факультету. Слов'янськ, 2019. 154 с. Наявне обладнання: комп'ютер, проєктор (ауд. 307).</p>
<p>Теми</p>	<p>Тема 1. Вступ. Фонетична система латинської мови. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Вимова голосних, дифтонгів, приголосних і буквосполучень.</p> <p>Тема 2. Довгі та короткі склади. Наголос. Основи складоподілу. Довгі та короткі склади. Умови позиційної довготи голосних у другому складі від кінця слова. Правила наголошення.</p> <p>Тема 3. Частини мови. Іменник. Граматичні категорії іменників. Загальні відомості про частини мови. Граматичні категорії іменників: рід, відмінок, число. Способи визначення роду латинських іменників. Словникова форма і практична основа іменників. Відміни іменників.</p>

Тема 4. Прикметник. Граматичні категорії та прикметників. Граматичні категорії прикметників. Словникова форма прикметників. Поділ прикметників на групи та відміни. Узгодження прикметників з іменниками.

Тема 5. Іменники і прикметники I відміни. Біологічна таксономія. Біномінальні назви. I відміна іменників: основна ознака, відмінкові закінчення, винятки з правила про рід. Відмінювання атрибутивних словосполучень у Nom. et Gen. Sing. et Plur. Іменники і прикметники I відміни в біологічній термінології. Загальні відомості про таксономічні категорії і таксони. Вид як основна таксономічна категорія біологічної систематики.

Тема 6. Іменники і прикметники II відміни.

II відміна іменників: основна ознака, відмінкові закінчення, винятки з правила про рід. Відмінювання атрибутивних словосполучень у Nom. et Gen. Sing. et Plur. Іменники і прикметники II відміни в біологічній термінології.

Тема 7. Іменники і прикметники III відміни. Рівноскладові і нерівноскладові іменники. Приголосний, голосний і мішаний типи відмінювання. Рід іменників III відміни. Прикметники III відміни. Іменники і прикметники III відміни в біологічній термінології.

Тема 8. Іменники IV та V відмін. IV і V відміни іменників: основні ознаки, відмінкові закінчення, винятки з правила про рід. Відмінювання атрибутивних словосполучень у Nom. et Gen. Sing. et Plur. Іменники IV та V відмін в біологічній термінології.

Тема 9. Біологічна таксономія: тріномінальні та складені назви рослин і тварин. Таксономічні категорії, рангом нижче за вид: підвид, різновид, підрізновид, форма, підформа, спецформа. Способи утворення латинських тріномінальних і складених назв.

Тема 10. Біологічна таксономія: уніномінальні та складені назви рослин і тварин. Таксономічні категорії, рангом вище за вид: коліно (триба), родина, порядок (ряд), клас, відділ, царство. Способи утворення латинських уніномінальних назв рослин, тварин і грибів. Уніфіковані кінцеві терміноелементи назв рослин, тварин і грибів.

	<p>Тема 11. Числівник. Розряди числівників: кількісні, порядкові, розділові і прислівникові. Творення складних і складених числівників. Відмінювання кількісних, порядкових і розділових числівників. Латинські та грецькі числівникові терміноелементи в біологічній термінології.</p> <p>Тема 12. Основи латинського словотворення: складання основ. Загальні відомості про словотворення. Склад слова. Поняття: морфеми і терміноелементи. Складання онов. Інтерфікси при складанні основ грецького та латинського походження. Найпродуктивніші види складання основ у біологічній термінології. Афіксальні способи творення слів. Значення латинських суфіксів. Продуктивні суфікси іменників і прикметників у біологічній термінології. Значення латинських префіксів. Асиміляція приголосних при префіксації. Продуктивні латинські та грецькі префікси у біологічній термінології.</p> <p>Тема 13. Хімічна номенклатура. Латинські назви хімічних елементів. Назви кисневих і безкисневих кислот. Назви середніх і кислих солей.</p> <p>Тема 14. Інформативні та індіферентні назви рослин і тварин. Інформативний зміст латинських назв рослин і тварин. Індіферентні назви. Способи вираження індіферентних видових епітетів. Латинські сентенції.</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p>На початку ознайомлення із новою дисципліною, а також у процесі вивчення нових тем доцільно використовувати вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентської аудиторії. Чільне місце в групі словесних методів посідає метод роботи з навчальним посібником. Студенти мають усвідомлювати, що основним джерелом отримання наукової інформації є книга. Тому так важливо навчити студентство методам і прийомам самостійної роботи з підручниками та методичними посібниками: читання, виписування, складання таблиць, схем тощо. Висока ефективність навчання не можлива без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають, передусім, використання</p>

	<p>демонстрації та ілюстрації (малюнки, схеми, графіки et cetera). Використання в навчальному процесі тих чи інших методів зумовлене різними факторами: психологічними особливостями, дидактичними цілями, рівнем матеріального забезпечення навчального закладу тощо.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>Значне місце посідають вправи. Це метод навчання, котрий передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій чи операцій із метою формування умінь і навичок. Досить часто у підручниках та посібниках презентовано тести як структурну одиницю, яка являє собою систему, різну за метою та ступенем складності завдань, які побудовані на термінологічному матеріалі. То ж не менш важливим моментом у процесі навчання латини є система контролю рівня знань студентів. Варіанти тестових робіт, виконання яких ґрунтується на операції вибору правильної детермінованої відповіді із серії запропонованих, спрямовані на формування у студентів системи алгоритмічних рішень, закріплення рецептивних умінь та навичок, необхідних для оволодіння дисципліною.</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Поточний контроль застосовують для перевірки і окремих студентів, і академічних груп, як правило, у повсякденній навчальній діяльності, насамперед, на планових заняттях. Поточний контроль має виховний характер, адже спрямований на стимулювання у студентів прагнення систематично самостійно працювати над навчальним матеріалом, підвищувати свій рівень знань, а також на вдосконалення педагогічної майстерності викладача. Періодичний контроль має системний, плановий і цілеспрямований характер. Він полягає у визначенні рівня та обсягу оволодіння знаннями, навичками і вміннями наприкінці теми або модуля. Цей контроль здійснюють як у процесі навчальних занять, так і у спеціально відведений час. Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальній програмі, плані підготовки та в інших документах, які регламентують навчально-виховний процес. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів. Важливим засобом контролю є самоконтроль, який реалізує на практиці принципи активності й свідомого навчання, міцності знань, навичок і умінь студентів.</p>

Розрізняють дві форми самоконтролю: індивідуальну і групову. У разі індивідуальної форми контролю студент самостійно визначає ступінь опанування професійними знаннями, навичками та вміннями. Груповий самоконтроль передбачає оцінку власної навчальної діяльності та досягнутих успіхів, а також визначення недоліків, обґрунтування шляхів їх подолання. До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна і групова перевірки. Мета індивідуальної перевірки – визначити, на якому рівні кожен студент оволодів сукупністю знань, а також визначити основні недоліки й шляхи усунення помилок. Фронтальну перевірку застосовують, коли у відносно короткий термін часу слід з'ясувати рівень засвоєння програмного матеріалу. Викладач готує з певної теми короткі запитання, на які студент має дати короткі відповіді. Групова перевірка спрямована на з'ясування рівня колективних дій, злагодженості й згуртованості під час виконання завдань. Інколи виправдовує себе комбінована перевірка – поєднання зазначених вище форм. Відповідно до цілей контролю викладачі використовують сукупність прийомів і способів педагогічної діагностики для з'ясування ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це сприяє цілісній картині перебігу дидактичного процесу у навчальному закладі та свідчить про його дієвість і результативність. Основними методами перевірки успішності знань студентів є побічне спостереження, усне опитування, програмований контроль, письмові роботи, дидактичні тести тощо. За допомогою методу спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів викладач з'ясовує здібності, успіхи, визначає обсяг і глибину оволодіння знаннями з дисципліни, рівень опанування відповідними навичками та вміннями, ступінь сформованості особистісних компетентностей, визначає недоліки й шляхи їх усунення тощо. Контрольне спостереження можна здійснювати у довільній формі на заняттях. Письмовий контроль забезпечує глибoku й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. Цей метод досить об'єктивний, адже надає можливість порівняти рівень здобутих знань як в окремій групі, так і на потоці, виявити теоретичні знання, практичні

навички та вміння, а також адекватне їх застосування у майбутній професійній діяльності. Методом перевірки може бути й усне опитування. Його здійснюють за допомогою співбесіди чи відповідей студента. Завдяки своїй специфіці й характеру застосування метод може бути використаний як на лабораторних заняттях, так і у процесі різноманітних перевірок. У дидактичній практиці дедалі частіше використовують тести, які становлять стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу, за допомогою яких визначають рівень опанування матеріалом. Дедалі частіше починають застосовувати програмований контроль, котрий дає змогу відразу отримати інформацію про рівень відповіді. Оцінювання результатів навчання у формі семестрового заліку проводиться по закінченні вивчення навчальної дисципліни, зазвичай, на останньому практичному занятті або в період до початку екзаменаційної сесії відповідно до графіка освітнього процесу. На останньому аудиторному занятті викладач оголошує здобувачам вищої освіти відкрито (у присутності групи) накопичені ними бали поточного оцінювання з навчальної дисципліни, отримані під час практичних занять та за виконану самостійну роботу. Залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу - без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії. Підсумкове оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни у формі заліку здійснює викладач, який проводив практичні заняття в академічній групі.

Ліквідація академічних заборгованостей відбувається згідно з графіком. Здобувачі вищої освіти, які отримали у відомості обліку успішності позначку «не допущений», мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості

	<p>балів за виконання визначених викладачем самостійних завдань до складання екзамену. Політика щодо дедлайнів та перескладань, академічної доброчесності, відвідування. Пропуск занять без поважних причин є неприйнятним. Пропущені з поважних причин заняття можна надолужити, виконавши і подавши на перевірку відповідні завдання. Будь-які порушення правил академічної доброчесності не толеруються. Завдання самостійної роботи, подані на перевірку після встановленого терміну, не оцінюються.</p>
<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Знання основ латинської граматики, спеціальної біологічної лексики й основного греко-латинського словотворчого фонду забезпечує професійну термінологічну грамотність спеціаліста. Закладаючи основи для подальшого самостійного оволодіння студентами професійної термінології, курс виконує водночас і важливі загальноосвітні та виховні завдання. Загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство студентів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки.</p>

к. ф. н., доц. О. В. Піскунов

